

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 100/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava V) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-72C/2/2021 (predtým 72C/2/2021) takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava V) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-72C/2/2021 (predtým 72C/2/2021) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B5-72C/2/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 100/2024-9 z 21. februára 2024 prijal Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa

(doručenú 24. januára 2024), ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-72C/2/2021 (ďalej len „napadnuté konanie“). Okrem toho žiada prikázať mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a priznať mu primerané finančné zadost'učinenie 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom bez bližšej špecifikácie.

2. Z ústavnej sťažnosti a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ sa v tzv. upomínacom konaní (návrh podaný podľa zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) návrhom na vydanie platobného rozkazu domáhal proti žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) zaplata sumy 11 285 eur s príslušenstvom. Konanie bolo vedené na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „upomínací súd“) pod sp. zn. 41Up 920/2021. Sťažovateľ ozrejmuje, že si voči žalovanej uplatňuje peňažnú pohľadávku z titulu nevyplatenej výhry z podanej stávky na výsledky volieb v roku 2020. Po vydaní platobným rozkazom, proti ktorému podal žalovaný odpor, bola vec 16. decembra 2021 upomínacím súdom postúpená na prejednanie Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“). Poukazuje na nečinnosť okresného súdu a následne mestského súdu zdôrazňujúc, že jediným procesným úkonom súdu boli úkony doručovania písomností stranám sporu 24. januára 2022 a od daného momentu možno konštatovať v postupe súdu absolútnu nečinnosť.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. V napadnutom konaní došlo opakovane k zmene zákonného sudcu (29. septembra 2023 a 26. októbra 2023, pozn.) a hoci napadnuté konanie trvá takmer tri roky, vo veci dosiaľ nebolo nariadené ani jediné pojednávanie. Táto skutočnosť podľa sťažovateľa naznačuje, že nie je možné v dohľadnej dobe očakávať právoplatné skončenie veci, keďže strany sporu môžu uplatniť svoje procesné právo a podať proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie odvolanie. Sťažovateľ, citujúc relevantné ustanovenia ústavy a dohovoru vo vzťahu k základným právam, ktorých porušenie namieta vo svojej ústavnej sťažnosti, poukazuje tiež na judikatúru ústavného súdu k problematike zbytočných prietáhov a uvádza, že celková dĺžka napadnutého konania je ku dňu podania ústavnej sťažnosti neprimeraná. Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia odôvodňuje pretrvávajúcim pocitom právnej neistoty sprevádzaným porušovaním jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

4. Mestský súd sa k ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyjadril podaním sp. zn. 1SprV/205/2024 z 11. marca 2024 prostredníctvom zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ], ktorá uviedla, že vec postúpená upomínacím súdom okresnému súdu 16. januára 2021 bola pridelená zákonnému sudcovi

JUDr. Štefanovi Mikušovi, ktorý vykonal doručenie žaloby na vyjadrenie žalovanému 12. januára 2022 a po preverovaní doručení podaní právneho zástupcu žalovaného mu bol spis predložený 14. marca 2022 na ďalší procesný postup. Z dôvodu nástupu zákonného sudcu na rodičovskú dovolenku 2. augusta 2023 boli jeho nevybavené veci prerozdelené náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov medzi všetkých sudcov a sudkyne mestského súdu, spis bol novej zákonnej sudkyňi odovzdaný 16. novembra 2023, pričom okrem toho jej boli pridelené aj spisy po ďalších piatich sudcoch, ktorí medzičasom dočasne alebo natrvalo z mestského súdu odišli. Takto potom vzhľadom na zaťaženosť jej súdneho oddelenia, počet vlastných aj prerozdelených nevybavených vecí, a teda zvýšený nápad, nebolo možné z objektívnych dôvodov v predmetnom spore nariadiť termín pojednávania skôr. Tento je zatiaľ nariadený na 27. jún 2024, keď sa pôvodný zákonný sudca vráti z rodičovskej dovolenky a bude naďalej vo veci konať a rozhodovať.

5. Sťažovateľ zaslal repliku k vyjadreniu mestského súdu doručení ústavnému súdu 18. marca 2024 a, zopakujúc chronologické údaje v ňom uvedené, poukázal na neúmerne dlhú dobu konania, keď za skoro tri roky súd vo veci riadne nekoná. Pritom je objektívnou zodpovednosťou štátu, ktorý musí na súdoch zabezpečiť potrebný počet sudcov a súdneho aparátu. Z tohto dôvodu sa sťažovateľ dožaduje náhrady nemajetkovej ujmy. Zdôraznil, že ak vo veci bolo nariadené iba prvé pojednávanie a za predpokladu, že prebehne aj odvolacie pojednávanie, môže celé konanie trvať aj ďalšie dva roky, čo je v sporoch o zaplatenie, ktoré nie sú zložitého charakteru, neprípustné. Vo svojom vyjadrení sťažovateľ uplatnil aj náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby vrátane DPH v celkovej sume 1 285,13 eur.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, lebo na základe podaní účastníkov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Podstata námietok sťažovateľa spočíva v konštatovaní nečinnosti okresného súdu a následne mestského súdu, ktorou dochádza k porušovaniu jeho práv podľa ústavy a dohovoru označených v bode 1 tohto nálezu.

8. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

9. Ak ústavný súd rozhoduje o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie označeného základného práva, vychádza aj zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, ale aj osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ktoré nastupuje až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

10. Posudzujúc otázku, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

11. Z hľadiska povahy veci ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté konanie nie je skutkovo ani právne zložitú, pričom z vlastnej rozhodovacej činnosti (napr. II. ÚS 83/2024) zistil, že veci s rovnakým skutkovým i právnym základom na všeobecných súdoch prebieha viac. Správanie sťažovateľa v posudzovanom období ústavný súd nevyhodnotil ako jednu z okolností, ktorá by prispela k predĺženiu napadnutého konania. Čo sa týka tretieho posudzovaného kritéria, t. j. postupu okresného súdu v napadnutom konaní, bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd a následne mestský súd nebol ani v posudzovanom období schopný vydať žiadne meritórne rozhodnutie a preukázanú nečinnosť možno datovať od marca 2022 prakticky doteraz, keď prvé ústne pojednávanie vo veci je nariadené až na jún 2024.

12. Pokiaľ ide o obranu mestského súdu, resp. zákonnej sudkyne o jej enormnej zaťažnosti, predmetné tvrdenie síce možno vnímať ako objektívne, na strane druhej ústavný súd dáva do pozornosti, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zaistiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 343/2021, I. ÚS 15/2024). Predostreté tvrdenia mestského súdu, resp. zákonnej sudkyne preto nebolo možné akceptovať. Pritom i podľa staršej, ale bohužiaľ stále aktuálnej judikatúry ústavného súdu (napr. ZNaU 30/01, ZNaU 24/2000) v príčinnej súvislosti s porušením čl. 48 ods. 2 ústavy je i zlá organizácia práce v oddeleniach súdu, ktoré môže okrem zákonného sudcu spôsobiť nedostatkami v organizačnom zabezpečení súdneho oddelenia aj vedenie súdu.

13. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

14. Keďže mestský súd v merite prejednávanej veci doteraz nerozhodol, napadnuté konanie tak nie je ako celok právoplatne skončené, ústavný súd po podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

15. Sťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu a mestského súdu, jej dĺžku, predmet napadnutého konania, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majú na pamäti,

že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy § 135 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 1 500 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

VI. Trovky konania

15. O náhrade trov konania ústavný súd rozhodol podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde a z titulu trov právneho zastúpenia priznal sťažovateľovi 713,96 eur za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 – príprava a prevzatie právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti (bod 4 výroku tohto nálezu). Náhradu trov za repliku, ktorú nevyhodnotil ako podanie relevantné pre rozhodnutie, sťažovateľovi nepriznal, rovnako ako mu nemohol priznať zvýšenie náhrady trov o 20 % dane z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľa skutočnosť, že je platiteľom tejto dane, nedoložil nijakým dokladom, čím ju ústavný súd nemohol mať za preukázanú. Ústavný súd zároveň v tejto súvislosti dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

16. Pri vyčíslení náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Hodnota úkonu predstavuje 343,25 eur a režijný paušál 13,76 eur.

17. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu